

Vergaderjaar 2006–2007

30 872

Landelijk afvalbeheerplan

Nr. 3

LIJST VAN VRAGEN EN ANTWOORDEN

Vastgesteld 8 mei 2007

De vaste commissie voor Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer¹ heeft een aantal vragen voorgelegd aan de minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer over de brief van 7 maart 2007 inzake de aanbieding van de derde jaarlijkse rapportage over de voortgang van de uitvoering van het LAP (Kamerstuk 30 872, nr. 2). De minister heeft deze vragen beantwoord bij brief van 4 mei 2007. Vragen en antwoorden zijn hierna afgedrukt.

De voorzitter van de commissie,
Koopmans

De griffier van de commissie,
Van der Leeden

¹ Samenstelling:

Leden: Van Gent (GL), Van der Staaij (SGP), Poppe (SP), Snijder-Hazelhoff (VVD), onder-voorzitter, Depla (PvdA), Van Bochove (CDA), Koopmans (CDA), voorzitter, Spies (CDA), Van der Ham (D66), Van Velzen (SP), Haverkamp (CDA), De Krom (VVD), Samsom (PvdA), Roefs (PvdA), Neppérus (VVD), Van Leeuwen (SP), Jansen (SP), Jacobi (PvdA), Van der Burg (VVD), Van Heugten (CDA), Vermeij (PvdA), Madlener (PVV), Ouwehand (PvdD), Bilder (CDA) en Wiegman-van Meppelen Scheppink (CU).

Plv. leden: Duyvendak (GL), Van der Vlies (SGP), Polderman (SP), Remkes (VVD), Crone (PvdA), Hessels (CDA), Koppejan (CDA), Ormel (CDA), Koşer Kaya (D66), Leijten (SP), Willemse-van der Ploeg (CDA), Kamp (VVD), Wolfsen (PvdA), Vos (PvdA), Zijlstra (VVD), Langkamp (SP), Gerken (SP), Waalkens (PvdA), Van Beek (VVD), Schermers (CDA), Besselink (PvdA), Agema (PVV), Thieme (PvdD), Vietsch (CDA) en Ortega-Martijn (CU).

1

Wilt u de gerealiseerde waarden van 2006 weergeven en wilt u tevens aangeven of dit leidt tot wijzigingen van conclusies? Indien deze gegevens nog niet bekend zijn, waarom is dat en wanneer zijn ze wel bekend?

De gerealiseerde waarden over 2006 zijn nog niet bekend. Vanwege het grote aantal bronnen en betrokkenen dat aan de cijfers bijdraagt, loopt het verzamelen van data altijd achter op de werkelijkheid. Als voorbeeld hiervan de gegevens verzameling over huishoudelijk afval. Het CBS stuurt jaarlijks een enquête aan alle gemeenten. Gemeenten hebben tijd nodig om binnen de eigen organisatie de door het CBS gevraagde informatie te verzamelen en te bewerken. Vervolgens moet het CBS de gegevens van alle gemeenten valideren en bewerken. Dit vergt bij elkaar minstens een half jaar, waardoor de cijfers over ingezameld huishoudelijk afval in jaar X pas in de tweede helft van jaar X+1 beschikbaar komen. Cijfers over 2006 komen derhalve in de loop van 2007 beschikbaar en worden dan bewerkt. Begin 2008 zijn de gegevens uit alle bronnen beschikbaar en is een totaalbeeld te geven over 2006. Deze komen in de volgende voortgangsrapportage aan de orde. In de voortgangsrapportages wordt steeds getracht dit faseverschil in de kwantitatieve beschikbaarheid van gegevens te onderwerpen door, waar nodig en zinvol in kwalitatieve zin in te gaan op de meest recente actuele ontwikkelingen.

2

Door welk effect wordt de relatieve teruggang van afval in de totale hoeveelheid duurzame energie veroorzaakt? Wat is uw verwachting in de jaren 2005 en verder hieromtrent en waarop zijn deze verwachtingen gebaseerd? Op welke wijze gaat u energie uit afval verder stimuleren in het kader van het project «Schoner en zuiniger» en wat zijn hierbij de beoogde resultaten?

Doordat energiebedrijven bij het bij- en meestoken de afgelopen jaren hebben gekozen voor biomassastromen die geen afval zijn, neemt het relatieve aandeel van afval en daarmee het percentage afval in duurzame energie af. Dit terwijl de totale hoeveelheid afval die verbrand wordt in deze periode min of meer gelijk bleef. In 2005 en 2006 zal deze relatieve afname doorzetten, door een verdere toename van de inzet van (niet-afval) biomassa. Dit is te zien in verschillende overzichtstudies die door het programma Duurzame Energie in Nederland (DEN) van SenterNovem recent zijn uitgevoerd. Wel is als gevolg van het in 2005 in Duitsland ingevoerde stortverbod de afvalmarkt zo veranderd dat in Nederland verbrandingscapaciteit wordt bijgebouwd, waardoor de komende jaren meer brandbaar afval kan worden verbrand en het aandeel van afval in duurzame energie zal toenemen. In het project «Schoner en zuiniger» zal stimulering van energie uit afval verder worden voortgezet, met name gericht op de verhoging van het rendement van afvalverbranding, zonder dat dit tot verhoging van de milieudruk in Nederland leidt.

3

Waarom is het aanbod bouw- en sloopafval naar boven bijgesteld? Wat zijn de genoemde nieuwe inzichten?

Het aanbod bouw- en sloopafval is naar boven bijgesteld op basis van nieuw verkregen inzichten. Tot halverwege de jaren '90 werd er regelmatig onderzoek gedaan naar de productie en de verwerking van bouw- en sloopafval in Nederland. Hiervoor werden alle betrokken partijen en bedrijven met een vragenlijst benaderd. In de periode tussen 1997 en 2003 bleek de respons van de ondervraagden in het onderzoek elke keer dermate laag dat geen betrouwbaar beeld kon worden geschetst. Voor die jaren heeft toen jaarlijks een procentuele ophoging van de hoeveelheid

bouw- en sloopafval plaatsgevonden op basis van andere factoren, bijvoorbeeld de volumegroei in bouw- en sloopactiviteiten. In 2004 is het onderzoek opnieuw, maar nu in iets andere vorm, met medewerking van alle betrokken branches opgezet en uitgevoerd voor de jaren 2002 en 2003. Dat onderzoek leidde tot een bevredigende respons van ongeveer 75%, waardoor het mogelijk was een inschatting te geven voor het totaal aan bouw- en sloopafval in Nederland. De gevonden hoeveelheden lagen hoger dan de hoeveelheden die op basis van genoemde jaarlijkse ophogingen waren bepaald. Om die reden is met terugwerkende kracht het aanbod aan bouw- en sloopafval naar boven bijgesteld.

4

Wat zijn de mogelijke verklaringen voor de daling van de afvalproductie uit de HDO-sector?

Er heeft na 2000 alleen een daling in de afvalproductie uit de HDO-sector plaatsgevonden tussen 2002 en 2003. Er is geen duidelijke verklaring te geven voor deze daling.

5

Hoe kan de STAP-campagne positief worden beoordeeld als de koppeling tussen groei van BBP en huishoudelijk afval aanhoudt? Wordt het stimuleringsprogramma STAP ook na 2007 doorgezet?

STAP is een programma dat is gericht op ondersteuning en stimulering van gemeenten om het gedrag van hun burgers zodanig te beïnvloeden dat die hun afval beter scheiden en daardoor minder restafval produceren. Het programma heeft geen of nauwelijks invloed op de totale hoeveelheid vrijkomend huishoudelijk afval, aangezien de sleutel daartoe (preventie) met name ligt bij het bedrijfsleven. Het effect van STAP kan dan ook het beste worden beoordeeld door de groei van het BBP af te zetten tegen de ontwikkeling van de hoeveelheid te verwijderen restafval van de deelnemende gemeenten, in plaats van tegen de totale hoeveelheid huishoudelijk afval (waarop gemeentelijk beleid nauwelijks tot geen invloed heeft). Meer dan de helft van de Nederlandse gemeenten maakt gebruik van de diensten en producten uit het STAP-programma, inclusief de subsidieregeling SAM Huishoudelijk Afval. Een evaluatie van STAP in 2004 wijst uit dat gemeenten erg tevreden zijn met de ondersteuning die via het STAP programma wordt aangeboden. Het helpt hen het afvalbeheer in hun gemeente te optimaliseren en daarmee de hoeveelheid restafval te reduceren. Uit een evaluatie in 2005 bleek dat de aan de subsidieregeling deelnemende gemeenten hun hoeveelheid huishoudelijk restafval significant hadden verminderd ten opzichte van nietdeelnemende gemeenten. Met name de invoering van diftar, minicontainers voor oud papier en de optimalisatie van milieustraten sorteren veel effect.

De inzet van het Rijk is om STAP na 2007 op een lager pitje voort te zetten, met name in verband met de invoering van producentenverantwoordelijkheid voor verpakkingsafval. Momenteel wordt nagegaan welke diensten voor gemeenten behouden blijven in het kader van de functie van SenterNovem als kenniscentrum afval. Daarbij worden ook de VNG, NVRD (de vereniging voor afval- en reinigingsmanagement) en de uitvoeringsorganisaties van het bedrijfsleven voor producentenverantwoordelijkheid Verpakkingen betrokken. Door relevante kennis en informatie te ontwikkelen, toegankelijk te maken en de uitwisseling ervan te faciliteren en gemeenten wellicht ook financiële ondersteuning te bieden, wordt met het kenniscentrum een bijdrage geleverd aan de verdere reductie van huishoudelijk restafval en het behalen van de LAP-doelstelling voor huishoudelijk afval van 60% hergebruik/nuttige toepassing.

6

Hoeveel gemeenten hebben beleidsplannen opgesteld en kennis- en uitvoeringsprojecten uitgevoerd?

De Subsidieregeling Aanpak Milieudrukvermindering (SAM) kende drie onderdelen:

- Projecten voor huishoudelijk afval (SAM-HA). Bij 271 gemeenten zijn basisprojecten uitgevoerd en bij 177 gemeenten plusprojecten. Deze beide categorieën overlappen elkaar grotendeels. In totaal zijn bij 291 gemeenten één of meer SAM-HA projecten uitgevoerd.
- Projecten voor zwerfafval (SAM-ZA). Bij 191 gemeenten zijn basisprojecten uitgevoerd en bij 47 gemeenten plusprojecten. Deze beide categorieën overlappen elkaar grotendeels. In totaal zijn bij 222 gemeenten één of meer SAM-ZA projecten uitgevoerd.
- Projecten ter stimulering van handhaving «Verruimde reikwijdte» van Wet Milieubeheer (SAM-VR). Bij 237 gemeenten zijn beleidsprojecten SAM-VR uitgevoerd en bij 331 gemeenten kennis- en of uitvoeringsprojecten. Deze beide categorieën overlappen elkaar grotendeels. In totaal zijn bij 353 gemeenten één of meer SAM-VR projecten uitgevoerd.

7

Hoe verhoudt zich de hier genoemde 50% doelstelling in het programma Duurzame Bedrijfsvoering Overheden voor het meewegen van duurzaamheidsaspecten bij aanbesteding door de overheid, zich tot de door de Kamer aangenomen motie van leden Koopmans en De Krom waarin die ambitie is bijgesteld tot 100%? Op welke wijze zal de motie door u worden uitgevoerd?

Het PreDO-programma, in de context waarvan de 50% wordt genoemd, richtte zich primair op de gemeenten en provincies. Voor hen geldt momenteel de ambitie van 50%, terwijl de doelstelling voor het Rijk inderdaad 100% is. In de Rapportage duurzame bedrijfsvoering overheid (29 800 XI, nr. 103) is het streven van het Rijk naar 50% duurzaam inkopen opgenomen. Vervolgens zijn rond deze ambitie twee parallelle sporen ontstaan. Enerzijds heeft de toenmalig staatssecretaris van VROM alle gemeenten en provincies opgeroepen een bijdrage te leveren aan genoemde ambitie. Het Rijk kan deze bijdrage niet afdwingen, omdat elke organisatie zelf verantwoordelijk is voor het eigen budget. Inmiddels is de 50%-ambitie onderschreven door VNG, IPO en Unie van Waterschappen. Anderzijds is de motie Koopmans/De Krom ingediend, met daarin een verhoging van de ambitie voor het Rijk tot 100% (29 800 XI, nr. 130). Op deze wijze zijn voor Rijk enerzijds en lagere overheden anderzijds verschillende ambities ontstaan. Bij brief van 14 juli 2006 (30 300 XI, nr. 134) is toegelicht hoe het Rijk aan de 100%-motie uitwerking zou geven en is de samenwerking met de andere overheden in het programma Duurzame Bedrijfsvoering Overheden gemeld.

Bij brief van 16 april 2007 (30 196 en 30 800 XI, nr. 14) is aan u de «Rapportage duurzame bedrijfsvoering overheden 2006» aangeboden, met daarin de resultaten van de nulmeting over de genoemde doelstellingen. In de aanbiedingsbrief zijn, in aanvulling op de brief van 14 juli 2006, de meest recente activiteiten en voornemens van het kabinet op dit vlak beschreven. Overigens zal het duurzaam inkopen door de overheid een van de prioriteiten van mijn op duurzaamheid gericht beleid in deze kabinetsperiode zijn.

8

Is met de groeiende markt van energie-opwekking uit brandbaar afval, de nationale ambitie tot afvalreductie van brandbaar, niet direct herbruikbaar afval gewijzigd?

Nee, het beleid blijft erop gericht om afvalstoffen zoveel mogelijk her te gebruiken als dat tot een lagere milieudruk leidt dan verbranden. Verbranden is alleen aan de orde voor brandbaar afval dat niet kan worden hergebruikt of als er geen significant verschil is in milieudruk tussen verbranden en hergebruik.

9

Waarom zijn er geen nieuwe initiatieven bijgekomen?

Zie de antwoorden op de vragen 2 en 19.

10

Bent u zich bewust van de vermindering van het relatieve aandeel van afvalverbranding in de opwekking van energie? Wat is uw verwachting voor de jaren 2005 en verder hieromtrent

Ja. Door de toename van de verbrandingscapaciteit met een hoog energierendement in de installaties van HVC Alkmaar en AEB Amsterdam zal de energieproductie toenemen. Daarnaast komt er in de komende jaren ook andere nieuwe capaciteit bij. Met inzet van de MEP kan worden bewerkstelligd dat ook die capaciteit een hoog energierendement heeft. Zie ook het antwoord op vraag 2.

11

Ziet u afvalverbranding als een goed middel om doelstellingen m.b.t. duurzame energie te halen?

Ja. Afvalverbranding met energierecuperatie, zoals dat in Nederland gebeurt, levert een belangrijke bijdrage aan de duurzame energievoorziening.

Recent onderzoek geeft aan dat van de totale CO₂ reductie die de Europese Commissie de komende jaren wil bewerkstelligen, 10% door de verbranding van afvalstoffen in afvalverbrandingsinstallaties kan worden gerealiseerd.

12

Welke middelen bent u bereid aan te wenden om het aandeel van afvalverbranding in energieopwekking te vergroten.

Momenteel is een nieuwe MEP regeling in studie ter ondersteuning van de duurzame electriciteitsproductie uit onder meer afvalverbrandingsinstallaties. Daarnaast bestaat de mogelijkheid om subsidie aan te vragen in het kader van investeringssteun de VAMIL en MIA regelingen. Ook kunnen bepaalde projecten in aanmerking komen voor Groen Beleggen en voor de Unieke Kansen Regeling.

13

Kan brandbaar en gestort afval later alsnog verbrand worden? Vereist dit specifieke maatregelen en bent u bereid dit te stimuleren?

Het alsnog verbranden van in het verleden gestort brandbaar afval ligt niet voor de hand. Ervaringen bij het saneren van oude stortplaatsen leren dat, nadat een deel van het gesaneerde afval is afgescheiden voor verwerking op een hoger niveau van de voorkeursvolgorde van verwerking (materiaalhergebruik van steenachtige fracties en metalen), een restfractie overblijft die in het algemeen niet wordt verbrand, maar opnieuw moet worden gestort. Een belangrijke reden voor het opnieuw storten van de restfractie is dat gedurende de berging in een stortlichaam een aanzienlijk deel van de brandbare fractie wordt afgebroken, onder meer onder vorming van methaan. Een vergelijkbare situatie doet zich voor bij de

tussenopslag van brandbaar afval zoals die nu in Duitsland plaatsvindt. Zoals de naam al aangeeft, is het de bedoeling dat het afval tijdelijk wordt opgeslagen en in een later stadium alsnog wordt verbrand. Er zijn echter geluiden dat de tussenopslag de inzetbaarheid in verbrandingsinstallaties niet ten goede komt; afvalverbrandingsinstallaties zouden het opgeslagen afval al na 1 tot 2 jaar niet meer willen verwerken vanwege veranderingen in het afval.

Los van de vraag of het verbranden uit technisch oogpunt nog mogelijk is, geldt het probleem van beschikbare capaciteit. Op dit moment is er in Nederland onvoldoende capaciteit om het brandbaar restafval dat dagelijks wordt geproduceerd te kunnen verbranden. Er zijn echter diverse initiatieven om de capaciteit uit te breiden. De verwachting is dat als alle initiatieven worden gerealiseerd en het afvalaanbod zich ontwikkelt volgens de prognoses, er in 2012 in Nederland evenwicht is tussen aanbod aan niet-gevaarlijk brandbaar restafval en verwerkingscapaciteit (zie ook het antwoord op vraag 19). Als de nieuwe capaciteit volledig wordt ingezet voor het verbranden van het dagelijks aanbod aan Nederlands brandbaar restafval, hoeft er op dat moment geen Nederlands brandbaar restafval meer te worden gestort. Om dan echter ook nog eens het afval te kunnen verbranden dat in het verleden is gestort, zou er dus nog meer verbrandingscapaciteit bij moeten komen. Die extra capaciteit is echter maar tijdelijk nodig, namelijk tot het moment dat de «historische voorraad» is verbrand. De kans is groot dat daarna de extra capaciteit komt leeg te staan, omdat de totale capaciteit dan groter is dan de dagelijkse afvalproductie voor verbranding. De financiële risico's die met de realisatie van die extra verbrandingscapaciteit samenhangen, zijn dan ook aanzienlijk en het is maar de vraag of er initiatiefnemers zijn die capaciteit gaan bouwen waarvan het niet zeker is dat die altijd kan worden benut.

14

Kan plantaardig olie en vet van particulieren worden ingezet ten behoeve van brandstofproductie, bijvoorbeeld door supermarkten?

Ja, er zijn speciale regelingen voor de inzet van brandstoffen uit oude frituurvetten.

15

Waarom is besloten geen nieuwe aanvragen meer te honoreren?

Op 18 augustus 2006 heeft de minister van Economische zaken via een persbericht aangekondigd dat nieuwe projecten niet meer in aanmerking kunnen komen voor de MEP-subsidieregeling. Belangrijkste reden was dat de MEP een open einde regeling betreft en de financiële consequenties van de sterk toenemende intekening als te hoog werden gezien. Bovendien leek de Europese doelstelling van negen procent duurzame elektriciteit in 2010 al met de bestaande stimuleringsinzet te kunnen worden gehaald.

16

Naar welke landen wordt afval uitgevoerd?

De stromen die worden genoemd op pagina 20 van de voortgangsrapportage werden voor meer dan 95% naar Duitsland uitgevoerd. Circa 3% ging naar Zweden en minder dan 1% naar België.

17

Welke bio-oliën worden ingevoerd en waar vandaan?

Bio-olie valt buiten het zicht van de afvalstatistieken. De zinsnede in de voortgangsrapportage omtrent invoer van bio-olie is gebaseerd op inven-

tarisaties van initiatieven als onderdeel van het actieplan biomassa. Hieruit zijn alleen geanonimiseerde totaaloverzichten af te leiden, maar geen informatie over typen bio-olie of landen van herkomst. Deze informatie wordt niet zonder meer door de bedrijven verstrekt uit concurrentieoverwegingen. De monitoring valt onder de duurzame energiestatistieken van het CBS, dat ook alleen op geaggregeerd niveau rapporteert.

18

Wat waren de motieven die ten grondslag lagen aan de invoering van het Duits stortverbod?

Op 1 juni 1993 is in Duitsland de Technische Anleitung Siedlungsabfall (TASi) van kracht geworden. Doel van deze voorschriften was het zeker stellen van milieu-acceptabel, langjarig zeker en zoveel mogelijk nazorgvrij storten. In de TASi waren eisen opgenomen voor de locaties, opbouw en bedrijfsvoering van stortplaatsen en eisen aan de te storten afvalstoffen. Omdat de afvalbehandelingscapaciteit destijds nog onvoldoende was, zowel in kwantitatieve als kwalitatieve zin, werd een overgangstermijn van maximaal 12 jaar toegestaan. Dat betekende dus dat op 1 juni 2005 de eisen uit de TASi verplicht zouden worden. Op 1 maart 2001 werd de TASi uit 1993 vastgelegd in de Abfallablagerungsverordnung (AbfAbIV). Tevens werd met deze verordening de EG-richtlijn betreffende het storten van afvalstoffen (99/312/EG) geïmplementeerd. De verordening gaf duidelijk aan dat uitzonderingen van het stortverbod voor onbehandeld afval niet worden toegestaan. Op 1 juni 2005 is het stortverbod daadwerkelijk van kracht geworden.

19

Bent u, mede in het licht van een eventueel toekomstig stortverbod, ervan overtuigd dat in de komende paar jaar genoeg verbrandingscapaciteit wordt gerealiseerd om het storten van brandbaar afval af te wenden? Zo nee, wat bent u bereid daar aan te doen?

De Vereniging Afvalbedrijven heeft een overzicht van initiatieven en uitbreidingsplannen in de afvalsector opgesteld, dat afhankelijk van de ontwikkelingen (investeringsbeslissingen, vergunningen, enz.) regelmatig wordt bijgewerkt. Het laatste overzicht (januari 2007) is ter informatie bij deze antwoorden gevoegd. Volgens het overzicht stijgt de verbrandingscapaciteit in de periode tot 2006 tot 2009 zeker van 5,6 tot ongeveer 7 Mton. Die uitbreiding betreft initiatieven die het bestuurlijk traject hebben doorlopen (vergunningen hebben), positieve investeringsbeslissingen achter de rug hebben en ten dele al in aanbouw zijn.

Daarnaast zijn er nog initiatieven waarvan realisatie erg waarschijnlijk is, maar die nog geen positieve investeringsbeslissing hebben of waarbij het bestuurlijk traject nog niet geheel is afgerond. Als deze initiatieven doorgaan, stijgt de capaciteit tot circa 7,5 Mton in de periode 2009/2010. Tenslotte is er nog een categorie initiatieven, waarvan het bestuurlijk traject nog niet is afgerond en nog geen investeringsbeslissing is genomen. Deze categorie is dus het minst «hard». Mochten alle initiatieven in deze categorie doorgaan, dan stijgt de verbrandingscapaciteit tot bijna 9 Mton in de periode 2010–2012. Het aanbod niet-gevaarlijk brandbaar restafval stijgt naar verwachting van circa 8 Mton in 2006 tot 9 Mton in 2012. Dat betekent dat als alle initiatieven worden gerealiseerd en het afvalaanbod zich ontwikkelt volgens de prognoses, er in 2012 in Nederland evenwicht is tussen aanbod aan niet-gevaarlijk brandbaar restafval en verwerkingscapaciteit. De hoeveelheid Nederlands brandbaar restafval die dan nog moet worden gestort, is afhankelijk van de mate waarin de beschikbare capaciteit wordt gebruikt voor het verbranden van afval uit het buitenland.

Waarom is de LAP-doelstelling om het storten van brandbaar afval in 2006 te beëindigen, niet gehaald?

In de periode van 2002 tot juni 2005 is veel Nederlands brandbaar restafval naar Duitsland uitgevoerd om daar voor een groot deel nuttig te worden toegepast. Hierdoor werd er in 2004 in Nederland nog maar circa 640 kton brandbaar restafval gestort en was de doelstelling bijna gehaald (zie figuur A4.2 uit de voortgangsrapportage).

Vanwege het beperkte aanbod brandbaar restafval in die periode hebben de meeste marktpartijen in Nederland toen niet het initiatief genomen om capaciteit bij te bouwen, omdat ze niet zeker waren dat ze genoeg afval zouden kunnen contracteren om die capaciteit te vullen.

Na de inwerkingtreding van het Duitse stortverbod in juni 2005 werd de Duitse verwerkingscapaciteit bijna volledig voor Duits afval gebruikt en kon er dus geen Nederlands afval meer worden verwerkt. De uitvoer van niet-gevaarlijk brandbaar restafval van Nederland naar Duitsland kwam daardoor na juni 2005 zo goed als stil te vallen en het betreffende afval blijft sinds die datum in Nederland. Vanwege een tekort aan verbrandingscapaciteit in Nederland moet dit brandbaar afval momenteel worden gestort, waardoor de doelstelling in 2006 niet is gehaald. Momenteel wordt in Nederland verbrandingscapaciteit bijgebouwd. Zoals in het antwoord op vraag 19 is aangegeven, zou er in 2012 in Nederland evenwicht kunnen ontstaan tussen aanbod aan niet-gevaarlijk brandbaar restafval en verwerkingscapaciteit. De hoeveelheid Nederlands brandbaar restafval die dan nog moet worden gestort, is afhankelijk van de mate waarin de beschikbare capaciteit wordt gebruikt voor het verbranden van afval uit het buitenland. De verwachting is dat de nieuwe capaciteit voor een groot deel wordt ingezet voor het verbranden van het niet-gevaarlijk brandbaar restafval dat nu wordt gestort. Wat dit betekent voor de doelstelling die in de vraag wordt genoemd, wordt in het kader van het opstellen van LAP-2 gezien.

21

Bent u bekend met de bouwplannen voor een Reststoffen Energie Centrale (REC) in Harlingen?

Ja.

22

Wordt in de derde evaluatie van het Landelijk Afvalbeheerplan bij voetnoot 17 de studie Heerenveen/Harlingen het plan voor de REC bedoeld? Hoe verhouden zich de bouwplannen in Harlingen ten opzichte van de opgave voor uitbreiding van de verbrandingscapaciteit?

Ja. In voetnoot 17 van de voortgangsrapportage is de notatie «Heerenveen/Harlingen» opgenomen, omdat bij het opstellen van de voortgangsrapportage nog niet duidelijk was voor welke van de twee genoemde locaties de initiatiefnemer een voorkeur had, dan wel zou kiezen. In het laatste overzicht van de Vereniging Afvalbedrijven met initiatieven en uitbreidingsplannen in de afvalsector (januari 2007, zie bijlage bij deze antwoorden)¹ staat het REC-initiatief in categorie 3B. Deze categorie betreft «Initiatieven die geen investeringsbeslissing hebben en ook het bestuurlijke traject niet hebben afgerond», dat wil zeggen de categorie met de minst «harde» initiatieven.

23

Past de bouw van de REC in Harlingen binnen de voorwaarden die de PKB Wadden aan ontwikkelingen in de gemeente Harlingen en de bescherming van natuur- en belevingswaarden in het Waddengebied stelt?

¹ Ter inzage gelegd bij het Centraal Informatiepunt Tweede Kamer.

Ja.

De PKB Derde Nota Waddenzee is van toepassing op nieuwe planologische ontwikkelingen. De REC in Harlingen is gepland op een bestaand bedrijventerrein, waarvan de ontwikkelingsmogelijkheden al in een vigerend bestemmingsplan zijn vastgelegd. De REC past vrijwel volledig binnen de bepalingen van het geldende bestemmingsplan. Alleen de hoogte van de schoorsteen zou mogelijk gemaakt moeten worden via een aanpassing van het bestemmingsplan of via een vrijstelling. Voor bebouwing in de nabijheid van de Waddenzee is in de PKB Waddenzee geregeld dat, voor wat betreft de havengerelateerde bebouwing in Harlingen (e.o.), deze nieuwe bebouwing zoveel mogelijk moet worden ingepast in de bestaande skyline.

Voor het overige zal de REC moeten voldoen aan een aantal randvoorwaarden. De PKB Derde Nota Waddenzee zegt over deze situaties: «Ontwikkelingsmogelijkheden op bedrijventerreinen in de nabijheid van de Waddenzee kunnen worden benut, onder de voorwaarden dat wordt voldaan aan de landelijke milieuhygiënische normen en dat risico-dragende bedrijven en/of stoffen worden toegestaan mits aangetoond wordt dat in geval van calamiteiten er geen onherstelbare schade kan worden toegebracht aan de Waddenzee».

De activiteit wordt nog aan de milieuwetgeving getoetst. In het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 worden de natuuren belevingsaspecten beoordeeld. De vereiste Nb-wet vergunning wordt slechts verleend indien uit de passende beoordeling blijkt dat de natuurlijke kenmerken van het desbetreffende gebied hierdoor niet zullen worden aangetast, niet bij ongewenste voorvallen, maar evenmin bij normale bedrijfsuitoefening. Het gaat om de wezenlijke kenmerken en waarden van:

1. het «Staatsnatuurmonument Waddenzee I» en «Staatsnatuurmonument Waddenzee II».
2. de krachtens de Vogelrichtlijn aangewezen Speciale Beschermingszone Waddenzee.
3. de krachtens de habitatrichtlijn aangemelde Speciale Beschermingszone Waddenzee.

24

Wordt voor de vergunningverlening voor de bouw van de REC in Harlingen een passende beoordeling op basis van de PKB Wadden opgesteld? Zo ja, wanneer zijn de uitkomsten bekend? Zo nee, waarom niet?

Een passende beoordeling vindt zijn basis in de Natuurbeschermingswet en niet in de Derde Nota PKB Waddenzee. In de PKB is alleen een afwegingskader opgenomen. Die verwijst voor natuurwaarden naar de Natuurbeschermingswet 1998 en de daarin opgenomen «habitattoets». Bij het opstellen van de PKB Derde Nota Waddenzee is een passende beoordeling gemaakt van bestaande en «voorziene» activiteiten. De PKB Derde Nota Waddenzee is daarop aangepast.

De REC moet waarschijnlijk een vergunning aanvragen op grond van de Natuurbeschermingswet. De provincie Fryslân is hierin bevoegd gezag. Omdat het gaat om een m.e.r.-plichtige activiteit heeft de provincie Fryslân in dat kader gevraagd om de passende beoordeling al in de MER te doen. De richtlijnen hiervoor zijn begin maart door de provincie Fryslân vastgesteld. De MER zal naar verwachting voor de zomer gereed zijn.

25

Welke relatie bestaat er tussen de bouw van de REC in Harlingen en de zoutfabriek ter plekke? Wat zijn de milieueffecten bij een gecombineerde exploitatie van de oven?

Het is de bedoeling dat de zoutfabriek ter plekke (ESCO/Frisia Zout) de grootste afnemer zal worden van de warmte en elektriciteit die door de

REC wordt opgewekt. Op 6 maart 2007 zijn door het Eerste-Kamerlid Ten Hoeve (OSF) vragen gesteld aan de minister van Economische Zaken over onder meer de REC en de relatie met de zoutfabriek ter plekke. In haar antwoord (Eerste Kamer, vergaderjaar 2006–2007, Aangangsels van de Handelingen, 23 maart 2007) wijst de minister op het Richtlijnadvies van de Commissie voor de milieueffectrapportage van 30 januari 2007 over de door Omrin/Afvalsturing Friesland N.V. ingediende startnotitie m.e.r.. In het Richtlijnadvies adviseert de commissie dat Omrin/Afvalsturing Friesland N.V. in haar milieurapport ingaat op «welke relaties er bestaan tussen Frisia en de REC in technisch, financieel en organisatorisch opzicht, welke alternatieven er zijn indien de afname door Frisia op korte of langere termijn moet worden beëindigd en wat de gevolgen daarvan zijn». Het milieurapport zal naar verwachting voor de zomer gereed zijn. Zie ook het antwoord op vraag 24.

26

Wat is de beoogde verbrandingscapaciteit van de REC in Harlingen? Hoe groot is het aanbod aan brandbaar restafval in de provincie Friesland? Indien het aanbod kleiner is, hoe denkt u te bevorderen dat de afvalstromen uit andere regio's op de meest duurzame wijze, met zo min mogelijk gesleep, verwerkt worden?

Volgens het laatste overzicht van de Vereniging Afvalbedrijven met initiatieven en uitbreidingsplannen in de afvalsector (januari 2007, zie bijlage 1 bij deze antwoorden), is de capaciteit van het REC-initiatief ongeveer 200 000 ton. Er is in Nederland momenteel jaarlijks ongeveer 8 miljoen ton brandbaar restafval beschikbaar, oplopend naar 9 Mton in 2012. Als deze hoeveelheid wordt omgeslagen per hoofd van de bevolking en vervolgens wordt vermenigvuldigd met het aantal inwoners in Friesland, levert dat voor Friesland ongeveer 315 000 ton op. Dit is een erg grove schatting, omdat het afval in Nederland niet gelijkmatig en in dezelfde mate en verhouding vrijkomt en omdat een deel van het brandbaar restafval van bedrijven afkomstig is in plaats van de inwoners, maar het geeft een indicatie. Het geschatte Friese aanbod is groter dan de waarschijnlijke capaciteit van het REC-initiatief. Dat betekent in theorie dat de initiatiefnemer de mogelijkheid heeft om voldoende afval aan te trekken uit de nabijheid. Of dat daadwerkelijk gebeurt, hangt natuurlijk af van de bestaande/lopende contracten voor de verwerking van brandbaar afval en de mate van concurrentie (hoeveelheid verwerkingscapaciteit en tarieven van andere verwerkers). Het is echter aan de initiatiefnemer om deze afweging te maken en vervolgens te besluiten om al dan niet een vergoeding aan te vragen. Overigens zal ik me als Minister van VROM niet bemoeien met de contractsituaties van initiatieven en de locaties waar een verwerker het afval vandaan haalt. In 2002 zijn de provinciegrenzen voor afvalbeheer opgeheven en op 1 januari 2007 zijn de landsgrenzen voor verbranden als vorm van verwijderen geopend. Dat betekent dat bedrijven op de afvalverwerkingsmarkten (uitgezonderd stortten) het afval «overal» vandaan kunnen en mogen halen, zonder dat daar uit het oogpunt van transport beperkingen aan worden opgelegd. Uiteraard moet wel worden voldaan aan onder meer de transportregelgeving en bij in- en uitvoer aan de bepalingen voor grensoverschrijdend transport van afvalstoffen (EVOA).

27

Op welke wijze wordt het totale milieurendement van de grensoverschrijdende afvalverwerking van brandbaar afval meegewogen in de verbetering van concurrentie en efficiency van het afvalbeheer? Wie meet het milieurendement en kan de Kamerinzicht krijgen in de cijfers van dit milieurendement? Kunt u, indien het milieurendement niet gemeten

wordt, aangeven waarom dit niet gebeurt en acht u dit niet alsnog wenselijk?

Het openen van de landsgrenzen voor verbranden als vorm van verwijderen betekent dat brandbaar restafval uit Nederland in buitenlandse installaties en buitenlands afval in Nederlandse installaties mag worden verbrand. Bij de voorbereiding van de besluitvorming in 2005 over het openen van de landsgrenzen is gesteld dat diverse Europese richtlijnen (verbranden, storten, IPPC) zorgen voor een basisniveau van milieuvorzieningen waar alle lidstaten zich aan moeten houden. Door verdergaande nationale implementatie kunnen weliswaar verschillen tussen lidstaten ontstaan, maar de situatie is dat de ons omringende landen (België en Duitsland) op een vergelijkbare manier als Nederland omgaan met de richtlijnen en dat het niet zal leiden tot grote verschillen tussen de betreffende landen. Bovendien zullen alle lidstaten voor de IPPC-plichtige installaties rekening moeten houden met Best Available Techniques (BAT) die worden voorgeschreven. Het hiervoor staande betekent dat het grensoverschrijdend verbranden van afvalstoffen in afvalverbrandingsinstallaties niet zal leiden tot grote veranderingen in milieudruk. Wat belangrijker is, is dat de beslissing om de landsgrenzen te openen heeft geleid tot meer initiatieven om verbrandingscapaciteit te bouwen (zie het antwoord op vraag 19). Zoals ik in antwoord 20 heb aangegeven, verwacht ik dat de nieuwe capaciteit voor een groot deel wordt ingezet voor het verbranden van het Nederlands niet-gevaarlijk restafval dat nu wordt gestort. Deze verschuiving van storten naar verbranden betekent een belangrijke vermindering van de milieudruk bij het verwijderen van brandbaar restafval. In de jaarlijkse voortgangsrapportage LAP wordt gerapporteerd hoe het Nederlands afval wordt verwerkt.

28

Op welke termijn kan de Kamer informatie krijgen over de indicatoren die worden ontwikkeld door het Rijk en de provincies? Kunt u aangeven wat deze indicatoren behelzen en de daarbij behorende grenswaarden? Wat zijn de randvoorwaarden waarbinnen de indicatoren en grenswaarden door de provincies en het Rijk worden ontwikkeld? Op welke wijze is en wordt het bedrijfsleven betrokken bij het formuleren van de indicatoren en grenswaarden? Kunt u aangeven aan welke maatregelen wordt gedacht om overschrijding van de grenswaarden te corrigeren?

Op dit moment zijn provincies en VROM in overleg over de mogelijkheid en invulling van een systeem van criteria, grenswaarden en maatregelen dat kan worden toegepast op het moment dat er te grote ongewenste gevolgen optreden als gevolg van het openen van de landsgrenzen voor verbranden als vorm van verwijderen. Criteria die in beschouwing worden genomen, zijn onder meer de hoeveelheid in- en uitvoer van brandbaar restafval, de ontwikkeling van de verbrandingscapaciteit en de hoeveelheid brandbaar restafval die wordt gestort. Voor het definiëren van eventuele grenswaarden wordt gekeken naar de zogenoemde nul-situatie, dat wil zeggen de situatie per criterium vóór het openen van de landsgrenzen. De betrokken partijen zijn nu in overleg over welke afwijking van de nul-situatie wel of niet acceptabel is. Maatregelen die worden besproken zijn onder meer een absoluut stortverbod, het wel/niet/gelimiteerd geven van toestemming voor in- en uitvoer en aanleververplichtingen aan en acceptatieverplichtingen door Nederlandse afvalverbrandingsinstallaties. Het streven is om het overleg in juni af te ronden. Ik zal u en het betrokken bedrijfsleven daarna zo snel mogelijk over de resultaten informeren.

Welke trend is waarneembaar in het gescheiden inzamelen van GFT-afval sinds de keuze daartoe aan gemeenten is overgelaten? Hoe ontwikkelt zich de afzetmarkt voor gecomposteerd GFT-afval?

Allereerst dient te worden opgemerkt dat het nog slechts een beleidsvoornemen betreft om gemeenten meer vrijheid te geven om af te mogen wijken van de verplichting tot het gescheiden inzamelen van het GFT-afval. Het voorstel tot wijziging van de Wet milieubeheer, waarin dit beleidsvoornemen wordt vastgelegd, zal rond de zomer in de ministerraad worden behandeld. De hoeveelheid GFT-afval die jaarlijks gescheiden wordt ingezameld is al jaren stabiel (circa 1,4 Mton per jaar). De inzamelcijfers over het jaar 2006 zijn nog niet bekend, maar de verwachting is dat de ingezamelde hoeveelheid GFT-afval ongeveer op hetzelfde niveau als dat van de voorgaande jaren zal blijven. De afzet van compost vindt plaats in een markt waar dierlijke mest en kunstmest de grootste stromen vormen. Het belang dat de overheid hecht aan het gebruik van compost in de land- en tuinbouw werkt via een aantal sporen in de regelgeving door. Zo worden nutriënten uit compost voor een deel vrijgesteld van het gebruiksnormenstelsel en ook de aanvullende doseringsbeperking (gebaseerd op de aanwezigheid van zware metalen in compost) komt binnenkort te vervallen. Binnen deze kaders moet het voor de composteersector mogelijk zijn om voor een adequate afzetmarkt te zorgen. Er zijn mij thans geen signalen bekend dat dit niet zou lukken.

Wordt de 55 miljoen kubieke meter resterende stortcapaciteit gezien als maximale limiet of als streefgetal? Voorziet u nog procedurele knelpunten bij uitbreiding van de stortplaatsen? Waar moet op grond nog verworven worden? Waar lopen de bezwaarprocedures tegen uitbreiding van de stortplaatsen en waar zijn die mogelijk nog te verwachten?

De 55 miljoen kubieke meter is de werkelijk resterende restcapaciteit op 31 december 2005 en is dus geen limiet of streefgetal. Inmiddels is begonnen met de voorbereiding van LAP-2. In dat kader zullen nieuwe prognoses worden opgesteld over afvalaanbod en -verwerking en er zal onder meer worden aangegeven met welke hoeveelheden te storten afvalstoffen tijdens de geldingsduur van LAP-2 rekening moet worden gehouden. Het stortaanbod zal vervolgens worden afgezet tegen de beschikbare stortcapaciteit, waaruit zal volgen of tijdens de geldingsduur van LAP-2 kan worden volstaan met de beschikbare stortcapaciteit of dat capaciteitsuitbreiding noodzakelijk is.

Vanwege de verhouding tussen te storten afvalstoffen en de beschikbare stortcapaciteit, is in hoofdstuk 18.3.1 van het huidige LAP opgenomen dat tijdens de geldingsduur van het LAP er geen extra stortcapaciteit wordt gerealiseerd of in procedure wordt gebracht (=moratorium op uitbreiding stortcapaciteit). Verder is aangegeven dat mocht gedurende de planperiode van het LAP blijken dat, ondanks de grote restcapaciteit, er toch een tekort aan stortcapaciteit dreigt te ontstaan, uitbreiding van de capaciteit alleen wordt toegestaan door uitbreiding van bestaande stortplaatsen of door heropenen van gesloten stortplaatsen. In het huidige LAP zijn nieuwe stortplaatsen dus nadrukkelijk uitgesloten. Omdat uitbreiding van de stortcapaciteit de afgelopen jaren dus niet aan de orde is geweest, heb ik geen zicht op procedurele knelpunten, knelpunten bij grondverwerving, bezwaarprocedures enz. die te maken hebben met uitbreiding van capaciteit.

31

Wie draaien op voor de algemene stijging van de verwerkingstarieven?

De stijging van tarieven die in deze passage uit de voortgangsrapportage wordt genoemd, heeft betrekking op bedrijfsafval en op huishoudelijk afval dat niet afkomstig is van aan afvalverbrandingsinstallaties gebonden gebruikers. Er staat immers ook dat er tariefdalingsen waar te nemen zijn als het gaat om de verwerking van huishoudelijk afval van gebonden gebruikers. Omdat bijna al het huishoudelijk restafval, ook dat van niet-gebonden gebruikers, langjarig is gecontracteerd, zal de genoemde tariefstijging niet tot nauwelijks merkbaar zijn voor aanbieders van huishoudelijk restafval. Dat betekent dat een eventuele stijging voornamelijk voor rekening komt van bedrijven.

32

Leiden de tariefdalingsen voor de verwerking van huishoudelijk afval ook tot lagere afvalstoffenheffingen voor de burger? Zo neen, waarom niet?

De gemeente is verantwoordelijk voor het vaststellen van de afvalstoffenheffing en het al dan niet verrekenen van lagere kosten in die heffing.

33

Op welke wijze worden de freeriders kwetsbaarder gemaakt?

Voor het kwetsbaar maken van free riders kan de overheid gebruik maken van de informatie van bedrijven die zich wel houden aan de regels en aan de inzamelsystemen die voor afval zijn opgericht. Free riders kunnen bijvoorbeeld in beeld komen bij het gebruiken van algemene informatie over kritische factoren waarop tijdens het toezicht speciaal gelet kan worden, zoals financiële gegevens over afvaltransacties. Ook worden concrete meldingen over bedrijven die ervan worden verdacht zich niet aan de regels of de inzamelsystemen voor afval te houden, gebruikt.

34

Wat wordt bedoeld met een vereenvoudiging van de lijsten te demonteren stoffen? Waarom wordt hiertoe overgegaan?

De verplichtingen om stoffen, preparaten of andere producten af te tappen of te demonteren, als bedoeld in onderdeel C, voorschrift 6, van de bijlage bij het Besluit beheer autowrakken, die niet op de Richtlijn autowrakken zijn gebaseerd, worden ingetrokken. Het verplicht demonteren van deze stoffen, preparaten of andere producten vormt een belemmering voor het zoeken naar nieuwe verwerkingstechnieken, met name voor de zogenoemde Post Shredder Technieken. Het betreft grilles, wioldoppen, achter- en knipperlichten en koplampenglas. Voor het merendeel van deze onderdelen gold dat demontage voorafgaand aan shreddering alleen nodig was indien voor die onderdelen een mogelijkheid voor materiaalhergebruik bestaat en die onderdelen in een shredderinstallatie niet zodanig worden gescheiden dat ze als materiaal hergebruikt kunnen worden.

35

Welke redenen liggen ten grondslag aan het verdwijnen van het kca-logo?

De directe aanleiding voor de intrekking van deze regelgeving is de inbreukprocedure die door de Europese Commissie tegen Nederland is opgestart. De Nederlandse kca-regelgeving is volgens de Commissie in strijd met communautaire regelgeving. Hierbij wordt verwezen naar de Europese richtlijnen voor stoffen en preparaten die zijn gebaseerd op artikel 95 van het EG-verdrag. Deze richtlijnen voorzien in de harmonisatie

van de etikettering van producten met gevaarssymbolen en andere aanduidingen. Aanvulling op nationaal niveau van deze richtlijnen is niet toegestaan vanwege de ongeoorloofde handelsbelemmeringen. Tevens past de intrekking van deze nationale regelgeving in het toenmalige kabinetsbeleid tot vermindering van regels en het terugdringen van bureaucratie. Ook past het in het streven om de administratieve lasten voor bedrijven te verminderen. Nadere informatie over de intrekking van het Besluit kca-logo is opgenomen in de toelichting van het besluit van 27 november 2006 tot intrekking van het Besluit kca-logo (Staatsblad 2006, 619).

36

Waarom zijn de artikelen in het besluit die de invoering van statiegeld regelen niet in werking getreden? Wanneer gaat u over tot de invoering van statiegeld?

Statiegeld wordt nu al op vrijwillige basis toegepast op het overgrote deel van de grote flessen fris en water en bierflessen.

De mogelijk invoering van verplicht statiegeld conform het Besluit, heeft tot doel om er vrijwel zeker van te zijn dat ook andere verpakkingen van fris, water en bier worden ingeleverd en dus niet in het zwerfafval terecht komen en bovendien worden gerecycled. Omdat het bedrijfsleven de inzameling moet organiseren en hiervoor extra kosten moet maken, zal pas worden besloten tot de invoering van statiegeld indien niet op een andere wijze is verzekerd dat er voldoende verpakkingen worden ingezameld. De vraag of dat naar mijn mening het geval is, hangt ondermeer af van de resultaten van de voorgeschreven inzameling en recycling van kleine flesjes voor fris en water. Die worden bekend na de rapportage in het kader van artikel 7 van het Besluit beheer verpakkingen en papier en karton.

37

Wat behelst de aanpassing van de minimumstandaard?

Bij vaststelling van het LAP in 2003 is voor grond het reinigen (verwijderen van de verontreinigingen) als meer wenselijk aangemerkt dan het immobiliseren van de verontreinigingen. De aanpassing van de minimumstandaard houdt in dat beide technieken (reinen en immobiliseren) voortaan als gelijkwaardig worden beschouwd als het resultaat leidt tot een product dat binnen de geldende normering nuttig kan worden toegepast. Zie ook de brief van de voormalige Staatssecretaris van VROM van 14 december 2004 (27 664, nr. 36) waarin de voorgenomen wijziging is aangekondigd.